

Evaluering af eller med børn

I denne artikel argumenterer vi for, at evalueringen af børn og unges oplevelse af en hverdag i skole og SFO præget af konceptpædagogikker ikke udelukkende kan tilrettelægges med afsæt i en undersøgelse af børn. En objektivisering af børnene medfører potentielt, at børnenes oplevelser og viden forbliver udtalt i evalueringen. Med afsæt i dette argument udfolder vi i artiklen, hvordan vi i et aktuelt forskningsprojekt arbejder med at finde og udfolde børnenes perspektiver i evalueringsaktiviteter.

Evaluering af konceptpædagogikker – hvor er børneperspektivet?

I denne artikel tager vi udgangspunkt i PALS-konceptet (Positiv Adfærd i Læring og Samspil. Se eksempelvis: Rasmussen & Olsen, 2012), som det bruges på en række folkeskoler i Holstebro Kommune. Artiklen udspringer af et forskningsprojekt under VIA Profession og Uddannelse, hvor vi i et evalueringsspektiv undersøger, hvordan børn oplever at være en del af en skolehverdag, hvor de professionelle arbejder ud fra anvisningerne i PALS-konceptet. I projektets indledende gennemgang af allerede eksisterende evalueringer af PALS opdagede vi dog, at der tilsyneladende ikke, i hvert tilfælde ikke i en dansk kontekst, er fokus på, hvordan børnene oplever at være i en PALS-baseret skolehverdag.

Fraværet af børneperspektivet i evalueringerne af PALS undrede os – særligt set i lyset af den voksende interesse for at inddrage børn som informanter (Kampmann, Rasmussen & Warming, 2017). Den stigende institutionalisering af børnelivet i både dagtilbud samt skole, hvor et barn efter folkeskolereformen (regeringen, 2013) tilbringer langt mere tid i skole og SFO end tidligere, samt de seneste 5-10 års introduktion og udbredelse af diverse evidensbaserede konceptpædagogikker (Aabro, 2016), kalder på undersøgelser af, hvordan børnene oplever disse konceptualiserede vilkår i deres dagligliv i skole og SFO. I FN's børnekonvention, som Danmark tiltrådte i 1991, står der i artikel 12:

Deltagerstaterne skal sikre et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, retten til frit at udtrykke disse synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet; barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed

(FN's Børnekonvention, artikel 12).

Det er således denne artikels ærinde at argumentere for, at evalueringer af pædagogiske koncepter, som eksempelvis PALS, bør interessere sig for at finde børnenes stemmer og oplevelser – ikke alene begrundet i en etisk fordring – men ligeledes begrundet i ovennævnte artikel, som en juridisk, demokratisk fordring.

Set i dette lys går vi i denne artikel tæt på spørgsmålet om, hvad et børneperspektiv i en evaluering kan være. På

denne baggrund giver vi bud på, hvor og hvordan man kan lede efter disse perspektiver i evalueringsarbejdet. Derefter argumenterer vi for, hvordan børns perspektiver tilsyneladende er fraværende i de allerede tilgængelige evalueringer af PALS. Med afsæt heri vil vi undersøge, hvilken særlig form for viden børns perspektiver kan bidrage med. Sluttelig giver vi et metodisk bud på, *hvordan* ovenstående kan medtænkes i evalueringer.

Som teoretisk grundlag for vores igangværende forskningsprojekt fandt vi det indledningsvist frugtbart at anlægge et fænomenologisk blik på, hvordan PALS fremtræder for børnene, når de færdes i skole og SFO. Dette for så at sige at "gå til sagen selv" (Husserl i: Schiermer, 2013) uden på forhånd at lægge os fast på en anden teoretisk indgangsvinkel end netop den fænomenologiske. I løbet af arbejdet med at konstruere et evalueringdesign, der netop har til hensigt at indfange børnenes perspektiver på PALS, blev vi optaget af den kritiske psykologis interesse for menneskets førstepersons-perspektiv. Den kritiske psykologi finder i vores projekt særligt sin anvendelse ved sit store fokus på det handlende subjekt, og ikke mindst hvordan den sociale kontekst udgør betingelser for mennesker og deres handlemuligheder (eks. Dreier, 1999). I forlængelse heraf blev vi også opmærksomme på, hvordan de materielle strukturer har betydning for, hvordan mennesket oplever og handler. Derfor inddrager vi i vores undersøgelse ligeledes elementer fra aktørnetværk-teorien (Juelskjær, 2017). Ved at bringe disse tre teoretiske perspektiver sammen forventer vi at få viden om, hvordan PALS opleves fra børnenes perspektiv i en social og materiel kontekst.

Børns perspektiver – en særlig måde at se verden på

I denne artikel anses børneperspektivet med baggrund i den aktuelle barndomsforskning som et særligt vidensrationale (Warming, 2011). Tidligere har undersøgelser af børn beroet på viden om voksnes oplevelser af børns behov og begrundelser i forskellige aldre og sammenhænge samt deres forestillinger om, hvad voksne bør gøre på børnenes vegne. Således ansås barnet for passiv modtager af pædagogiske intentioner og handlinger. Igennem de seneste særligt 20 år er sket en epistemologisk bevægelse væk fra et positivistisk forankret forskningsideal mod en forestilling om, at børn som informanter bidrager med en helt unik viden om deres eget liv, som ikke kan indhentes på andre måder end ved netop at lade børns stemmer komme til orde. Børn indoptager og reproducerer ikke bare den verden, de møder; de bidrager selv til at skabe mening gennem deres deltagelse (Kampmann, Rasmussen & Warming, 2017). Denne type forskning har rødder i den kritiske psykologi og inte

resserer sig for førstepersons-perspektivet og åbner op for at indfange børns egne begrundelser for at deltage, som de gør. Den kritiske psykologi formulerede med sin interesse i førstepersons-perspektivet blandt andet en kritik af allerede eksisterende forskningsmetoders "udefra-fokus" og det dermed manglende fokus på deltagerens egne perspektiver på forskellige emner (Dreier, 1996).

Der har i barndomsforskningsregi været forsøg på at inddele børn i grupper eller kategorier: pigerne, drengene, de etniske danske børn, de ikke-etniske danske børn etc. for på den måde at kunne identificere gruppens særegne perspektiver. Dog viste det sig ikke tilstrækkeligt med differentieringer imellem forskellige grupper af kategorier i arbejdet med at identificere børns forskellige ståsteder og perspektiver. Børns perspektiver kan nemlig ikke grupperes; hvert barn har sin egen stemme og sit eget perspektiv på verden (Stanek, 2011). Tillige må tilføjes, at stemmen ud over at være individuel og kulturelt indlejret også er fysisk situeret ét sted, således at stemmen og perspektivet er kontekstuel og fysisk forankret (Juelskjær, 2017). Derfor har ét barn ikke bare én stemme, men én stemme for hvert sted og hver kontekst. Denne fysiske forankring af børns perspektiver betyder, at vi i vores aktuelle forskningsprojekt metodologisk og metodisk må anerkende og undersøge børnenes oplevelse af PALS som forankret forskellige steder. Hvordan vi ønsker at gøre dette, vender vi tilbage til sidst i artiklen.

Om end den aktuelle barndomsforskning mere og mere selvfølgelig inddrager børn som informanter, er der en række udfordringer af metodisk såvel som af etisk karakter, man som evaluator må holde sig for øje. Indledende kan der peges på vanskeligheder af *metodisk karakter*. For hvordan designes et evalueringsdesign, der har fokus på det, der ønskes evalueret, men som også inviterer til, at barnet fremsætter sit eget perspektiv? Dette leder frem til udfordringer af *etisk karakter*. Selv om det fra forskningsmæssigt hold (Christensen, 2000, s. 119, i: Stanek, 2011) understreges, at forskning med børn som informanter ikke nødvendigvis rejser unikke etiske udfordringer, bør man beskæftige sig med det asymmetriske magtforhold, der altid er mellem evaluator og informant, og som nødvendigvis i dette tilfælde må suppleres med det asymmetriske forhold, der er mellem barn og voksen. Som evaluator må man derfor bevæge sig imellem at beskytte barnets interesser på den ene side og sine egne evalueringsmæssige interesser på den anden. Endvidere må man, når man anser barnet som subjekt, tage børnenes udsagn og handlinger alvorligt – som udtryk for netop deres perspektiv (Stanek, 2011).

Når man anvender førstepersons-perspektivet som grundlag for forskning i børns hverdagsliv, er en vigtig pointe, at man som evaluator må ændre sit sprogbrug omkring forskning i børns perspektiver. Således er hermed en opfordring til at tale om samt bedrive undersøgelser/forskning **med** børn frem for undersøgelser **af** børn. Dette netop for at understrege vigtigheden af at inddrage og anerkende barnets egne oplevelser og viden i undersøgelserne (Kampmann, Rasmussen & Warming, 2017).

De allerede gennemførte evalueringer af PALS

Som nævnt var det en gennemgang af allerede eksisterende evalueringer af PALS, der vakte vores interesse for at evaluere PALS med fokus på børns perspektiver. Eksisterende evalueringer er blandt andre det tidligere Socialforskningsinstituts (SFI) undersøgelse af implementeringen af PALS-konceptet i 2012 (Rasmussen & Olsen, 2012). PALS indgik endvidere som et af de seks undersøgte pædagogiske koncepter i en forskningsrapport fra VIA og AAU med støtte af BUPL (Buus m.fl., 2010; Buss m.fl. 2012), og PALS har fundet plads i Christian Aabros bog om konceptpædagogik fra 2016 (Aabro, 2016). I Norge er der lavet effektundersøgelser af mobning, hvorunder der blev arbejdet med PALS (Lødding & Vibe, 2010), og aktuelt forberedes en større effektevaluering af PALS i Holstebro kommune. Evalueringen udføres i samarbejde med VIA University College.

Fælles for alle ovenstående evalueringer er, at børnenes perspektiver er mere eller mindre fraværende. Det eksempel, som i en dansk kontekst kommer tættest på at anvende børns perspektiver i evalueringen, var SFI-undersøgelsen, hvor børnenes oplevelse blev reduceret til en registrering af sygefravær som indikator på PALS' evne til at mindske mobning og sikre tilstedeværelse. Det er ikke vores hensigt at underkende, at mindre fravær kan indikere, at PALS virker efter hensigten. Som nævnt mener vi dog, at børn har særlige begrundelser for at deltage, som de gør; begrundelser, som ikke udelukkende kan belyses gennem kvantitative målinger af tilstedeværelse.

De ovennævnte evalueringer har (fraset Aabro, 2016) det fællestræk, at de ønsker at evaluere effekterne eller implementeringen af PALS. Denne forståelse af effekt eller implementering knytter an til et særligt vidensrationale (Krogstrup, 2011), og som vidensgenerering er det et udtryk for de tidligere nævnte undersøgelser af børn. Således er det vores pointe, at hvis børnenes perspektiver skal inddrages i evalueringer af konceptpædagogikker fremadrettet, må vi genoverveje, hvilken form for viden vi må søge at frembringe.

Hvilken viden skal evalueringen bero på?

De seneste år har begreber som *konceptpædagogik* og *evidens* vundet større og større indpas i den danske pædagogiske praksis og tænkning (Buus m.fl., 2010). Fra politisk hold har der været en interesse i at sikre den bedste kvalitet i arbejdet med børn og unge (Dyssegaard, 2015), og vejen hertil har været brolagt med primært amerikansk og til dels norsk effektbaseret forskning omskrevet til danske eller nordiske forhold (Aabro, 2016). Koncepterne legitimeres som værende evidensbaserede og forstås dermed som den "mest sikre vej" til det ønskede resultat. Næste fase i implementeringen heraf er at undersøge, hvorvidt der kan identificeres tegn på, at den ønskede effekt faktisk opnås.

I Danmark har effektevalueringer og evidens fulgt hinanden igennem de seneste 15 år. I den kontekst ser vi en fin sammenhæng mellem f.eks. de store norske og danske undersøgelser af PALS. Men enhver evaluering skal bero på et systematisk indsamlet videnfundament, som afsæt for vurdering af en given indsats' værdiopråelse (Dahler-Larsen, 2010). Nedenstående citat viser den værdiforståelse, som særligt de kvantitative evalueringer, vi har fundet, søger at tilvejebringe;

Denne evaluering har rettet sig mod kvantificerbare mål, ud fra hvilke det har været muligt at måle og teste, om der er sket en udvikling på en række parametre, siden PALS blev startet

(Rasmussen & Olsen, 2012, s. 34).

Den hollandske uddannelsesforsker Gert Biesta problematiserer denne værdiforståelse i bogen *God uddannelse i mållinens tidsalder* (Biesta, 2011). Her spørger han til, hvorvidt vi skal værdsætte, hvad vi kan måle, eller finde måder, hvorpå vi kan måle det, vi ønsker at værdsætte. I vores forskningsprojekt har ønsket været at supplere den allerede genererede viden med et fokus på børnenes perspektiver på at være barn i en PALS-baseret skolehverdag. Formålet er således at evaluere PALS på en ny og anderledes måde for dermed at nuancere og supplere fundene i de allerede eksisterende evalueringer.

Interessen for børns hverdagsliv, førstepersons-perspektivet og dets commonsense-viden kan teoretisk blandt andet henføres til den såkaldte fænomenologiske sociologi, hvor særligt Alfred Schutz (født Schütz) midt i halvtredserne

argumenterede for betydningen af livsverdenen eller intersubjektiviteten som afsættet for menneskers handlinger og intentionalitet (Zahavi & Overgaard, 2014). Livsverdenen er den sfære, hvor børnene på PALS-skolerne naturligt handler og agerer, sanser de voksnes nærvær og tilstedeværelse samt udfolder sig som meningsfulde, intentionelle væsener. Det er den sfære, hvor børnene føler sig hjemme og har udviklet en social orden og -struktur. De trækker her på en fællesgjort commonsense, som virker naturlig meningsfuld for dem. Hvordan PALS fremtræder for børnene, skal således forstås gennem analyser af "(...) *de former for intentionalitet, som det erkendende subjekt betjener sig af*" (Zahavi & Overgaard, 2014, s. 178).

I forlængelse af ovenstående mener vi, at subjektet og virkeligheden er hinandens forudsætninger. En evaluering skal således også forholde sig til, hvordan børnene ser, oplever og forstår PALS i deres hverdag. Disse oplevelser refereres i litteraturen som førsteordens-perspektivet, og den efterfølgende andenordens-fortolkning heraf har til hensigt at kondensere de empiriske data (Bech-Jørgensen, 2008, s. 227).

Forskellen mellem førsteordens-perspektivet og andenordens-fortolkningen bruger vi i vores projekt til at skelne mellem børns perspektiver og børneperspektiver (Sommer, 2010, s. 49). Hvor **børns perspektiver** er børns subjektive oplevelser og forståelser af deres livsverden, henviser begrebet **børneperspektiver** til de voksnes rekonstruktion af børns oplevelser, eksempelvis med brug af faglige begreber. Således forstår vi også begrebet førstepersons-perspektiv som børns subjektive perspektiver.

Vi har nu således redegjort for vores forståelse af børns perspektiver, som er fraværende i den eksisterende evaluering af PALS. Vi har vist, at set ud fra et kritisk-psykologisk såvel som fra et fænomenologisk perspektiv besidder børnene en særlig viden om deres hverdagsliv, som ikke kan findes gennem undersøgelser af børn. Denne viden må derimod søges indfanget gennem en undersøgelse, som er sensitiv over for børnenes egne perspektiver og ytringer. Vi afslutter artiklen med at præsentere et bud på, hvordan ovenstående overvejelser kan flettes sammen i en metode til evaluering af PALS med fokus på børnenes fysiske forankring i deres hverdag.

Det metodiske greb – undersøgelser med børn

Når vi som evaluører ønsker at lave undersøgelser med børn, griber vi til en form for kvalitativ empiriindsamling, der som sit fokus særligt har at komme en forståelse af førstepersons-perspektivet nærmere. Til den konkrete evaluering

af børnenes oplevelser af at være barn i en PALS-baseret skolehverdag indsamler vi viden ved hjælp af børnesamtaler. Begrebet samtaler er bevidst valgt for at fremhæve den ligeværdighed, vores evaluering søger at tilstræbe.

Inspireret af Malou Juelskjær (Juelskjær, 2017) og bogen *Interview med børn* (Kampmann, Rasmussen & Warming, 2017) vil vores samtaler med børnene tage udgangspunkt i børnenes egne tegninger af deres daglige færden i skole og SFO. Juelskjær opererer med en interviewmetode inspireret af geopsykologien og en forståelse af materialitet som medskaber af menneskelig handling (Juelskjær, 2014). I sit arbejde med designprocesser har hun blandt andet interviewet børn i forbindelse med reformen af den danske folkeskole i 2014. Hendes ønske var at finde børnenes perspektiver på reformen ved at lade dem tegne deres hverdag på en stor tegning af deres skole. Hun lod børnene tegne, fra de mødte i skolen og igennem hele dagen, og interviewede undervejs børnene om særlige steder og ruter, eller om kommentarer, som børnene kom med.

I bogen *Interview med børn* gennemgås 11 forskellige tilgange til interview med børn med hver deres metodiske og metodologiske argumenter og forståelser. I vores forskningsprojekt har vi fundet inspiration i særligt de kapitler, der har et element af fysisk forankring såsom tegninger sammen med børn (Clausen & Schmidt, 2017), og interviews baseret

på gåture; gåture med fokus på børns oplevelser af deres nærdistrikt i forskellige afskygninger (Rasmussen, 2017a, 2017b; Kampmann, 2017). Argumenterne for deres valg af interviewform kredser alle om, at et emne at interviewe om kan åbne for børnenes hukommelse, oplevelser og stemninger knyttet til fysiske steder.

Hensigten med vores børnesamtaler er at finde de enkelte børns perspektiver på PALS, som de fremtræder i de konkrete lokaliteter, børnene færdes i. Denne tilgang til børnesamtaler bygger på vores antagelse om, at der ikke findes ét børneperspektiv på PALS pr. barn, men at barnets stemme kan variere over tid, sted og på tværs af relationer. En børnesamtale med fokus på børns hverdagsliv kan således ikke udelukkende være sprogligt båret. Den må også forholde sig til samspillet mellem rum, krop og bevægelser (Schutz, 2005, s. 14), hvorfor den kvalitative samtale er valgt med en konkret fysisk forankring som omdrejningspunkt.

Det er hensigten, at denne konkretisering og visualisering skal hjælpe os tættere på børnenes perspektiver på deres skolehverdage. Denne tilgang har afsæt i en fænomenologisk ontologi, da fokus her er på, hvordan PALS fremtræder som fænomen for børnene. De data, som frembringes igennem samtalerne, anses her ikke som udtryk for en autentisk afbildning af virkeligheden (Knudsen, Lindberg & Kampmann, 2009), men snarere som en kreativ proces. Igennem en visualisering af børnenes handlinger ønsker vi at frembringe viden om det intenderede betydningsindhold i disse handlinger (Bech-Jørgensen, i: Schutz, 2005). Ved at fokusere på kropsbevægelser søger vi at forbinde børnenes indre og ydre tid og dermed nærme os deres oplevelse af hverdagen (Schutz, 2005). Opdelingen i indre og ydre tid henviser til, at mennesker ikke oplever tid som lige store intervaller. Nogle timer kan være lange, andre korte osv. Et forbehold ved dette fokus på den fysiske forankring i skole og SFO er dog, at børn ikke alene lever deres liv i skolen, men at deres deltagelsesbaner også omfatter samvær med familie, legerelationer, fritidsaktiviteter og mange andre arenaer uden for skolen (Stanek 2010; Klitmøller, 2015). De erfaringer med deltagelse, børn gør sig i disse arenaer, udgør naturligvis også en betydning for deres betingelser for og deltagelse i skolen og deres oplevelse af PALS. I vores projekt har vi ikke haft mulighed for at følge børnene i hele deres hverdagsliv, men har fokuseret på deres tid i skole og SFO – med det forbehold, at børns forskelligartede deltagerbaner har betydning for resultatet af vores evaluering.

Der er stor risiko for fortolkningsbias, hvis børnenes tegninger af deres oplevelser af PALS står alene som data-

materiale. Data må derimod analyseres og fortolkes i relation til den strukturelle og sociale kontekst, de er indfanget i. I henhold til ønsket om at bedrive undersøgelser **med** børn må den efterfølgende analyse og bearbejdning af tegningsmaterialet ske med barnet som væsentlig aktør. Som nedenstående citat illustrerer, må en fænomenologisk sociologisk analyse tage afsæt i børnenes fortolkning af egne oplevelser:

Sociologiens fortolkninger skal i princippet kunne svare til fortolkninger, som de iagttagede subjekter selv ville kunne foretage af deres handlinger, eller i det mindste fortolkninger, de vil kunne godkende.

(Harste & Mortensen, 2002, s. 202).

Da en fænomenologisk funderet interviewmetode ikke bekender sig til et kvalitetskrav med klassisk naturvidenskabelig stringens (Kvale & Brinkmann, 2015), vil analysens resultater præsenteres og diskuteres med børn fra en anden klasse på skolen. Formålet er ikke at generalisere resultaterne, men derimod at forsøge at imødekomme, at resultaterne af evalueringen finder praktisk anvendelse fremadrettet i udviklingen og anvendelse af PALS. Denne praktiske betydning findes i dialogen med børnene om, hvorvidt andernordenskonstruktionerne – vores analyse af de andre børns førsteordens-perspektiv – stemmer overens med deres egne førsteordens-perspektiver på hverdagen med PALS. Altså, om der er en form for genkendelighed.

I praktisk form forløber dataindsamlingen og fortolkningsprocessen efter følgende skabelon:

1) Børnesamtaler med afsæt i børns tegninger af deres færden i deres skole-/SFO-hverdag med fokus på, hvor og hvordan de oplever PALS.

Samtalerne og tegningerne gennemføres med en grundtegn af skolen og SFO'en som grundlag. Dette har til hensigt at støtte børnene i deres fortælling samt at koble børnenes oplevelser til den materielle kontekst. I samtalerne må evaluatoren være sig bevidst om, at ønsket om at se barnet som subjekt og ekspert i sit eget liv sine egne perspektiver forpligter til at forstå både barnets verbale og nonverbale ytringer som udtryk for barnets handlinger og meninger. Formålet er at få italesat barnets indre

og ydre tidsoplevelser af hverdagen i en PALS-styret skole-kontekst.

Samtalen gennemføres ud fra en tidlig og kropslig interviewguide. Den tidlige interviewguide fokuserer på at få indsamlet og uddybet viden om børnenes hverdagserfaringer med PALS i løbet af en skoledag. Spørgsmålene skal søge at afdække, hvornår PALS har betydning, og hvorvidt denne betydning varierer på tværs af de fysiske og pædagogiske rum, børnene befinder sig i. Den kropslige interviewguide fokuserer på de steder, børnene færdes i løbet af deres dag. Spørgsmålene knyttet hertil ønsker at afklare, hvorvidt forskellige steder påvirker – eller bliver påvirket – forskelligt af PALS, samt hvad dette skyldes.

2) Generering af andenordens-konstruktioner med afsæt i børnenes commonsense-beskrivelser af hverdagen.

Formålet er at kondensere empirien til typificeringer af børnenes perspektiver på PALS i hverdagen. Disse typificeringer er generelle beskrivelser kogt sammen af børnesamtalerne ved hjælp af børnenes sprog og beskrivelser.

Andenordens-konstruktionerne knyttes fysisk til den grundtegnning, børnene har samtalt omkring. Beskrivelserne bliver sammenfattet til korte statements som f.eks. "PALS fylder mere i klassen end på toilettet" og præsenteres i et sprog og en mængde, børnene kan forholde sig til.

3) Præsentation af andenordens-konstruktionerne i dialog med en lignende skole/anden klasse.

Ønsket er her at afprøve typificeringernes abstraktionsniveau og genkendelighed i relation til en (ikke specifik) hverdag på en PALS-skole.

I vores konkrete undersøgelse vil vores præsentation ske for børn fra en anden klasse på samme skole. Det bliver gennemført som gruppesamtaler med børn, som ligeledes har deltaget i børnesamtalerne. Argumentet for at inddrage de børn, der allerede har deltaget, er et forventet højere refleksionsniveau qua deres tidligere deltagelse i en lignende samtale.

4) Analyse af forholdet mellem fortolkningen af den første gruppe børns hverdagslivserfaringer og den anden gruppe børns forståelse af og ytringer om vores fortolkninger heraf.

Slutteligt gennemføres en fænomenologisk baseret analyse af, hvordan PALS fremtræder som fænomen for børnene på skolen. Hvor, hvornår og hvordan PALS er tydelig, og hvilken betydning har PALS for børnenes hverdag på tværs af sociale og materiale sammenhænge?

Ved en evaluering, der følger den ovenfor skitserede skabelon, forventer vi at få viden om børns perspektiver på, hvordan PALS påvirker deres hverdag i skole og SFO. Ved at anvende både en tidlig og kropslig interviewguide forventer vi, at det bliver tydeligt, hvor børnene særligt oplever at møde PALS i løbet af dagen, samt hvor meget tid disse oplevelser fylder i deres bevidsthed. Denne viden vil være vigtig for os i forhold til at kunne generere andenordens-konstruktioner, der grupperer og typificerer børnenes perspektiver. Vi forventer således at få øje på, hvordan PALS fremstår forskelligt for børnene på tværs af tid, materiel og social kontekst. Således forestiller vi os, at der vil være en stor nuancering i børnenes perspektiver. Derimod er det sværere at gisne om resultatet af den efterfølgende præsentation af andenordens-konstruktionerne for lignende børn samt den endelige analyse af forholdet mellem den første og anden gruppe børns perspektiver på, hvor og hvordan PALS har betydning for deres hverdag. Vi forventer dog, at denne evaluering vil kunne nuancere de allerede eksisterende evalueringer af PALS. En nuancering, der er særligt vigtigt for at indfange de stemmer, der endnu ikke har været stort fokus på i evalueringerne af PALS.

Afslutning – evaluering med børn

Børns stemmer har historisk set været underrepræsenterede i forskning og evaluering (Knudsen, Lindberg & Kampmann, 2009). Med denne artikel har vi ønsket at belyse, hvorfor og hvordan børneperspektivet kan få en mere central placering i evalueringsarbejdet – her med særligt fokus på en konkret evaluering af PALS' betydning for børns oplevelse af hverdagen i skole og SFO.

Vi har argumenteret for, at børns stemmer kan bidrage med en helt særlig viden i evalueringen af PALS. En viden, som ikke synes repræsenteret i allerede gennemførte evalueringer heraf. Særligt har vi ønsket at vise, hvordan en fysisk forankret tilgang til evaluering kan frembringe viden, der kan bidrage til en nuancering af de eksisterende evalueringer af PALS.

Vi ønsker med denne artikel ikke at grave grøfter mellem, hvad Brinkmann, Tanggaard og Rømer i 2011 døbte ren og uren pædagogik (Brinkmann, Tanggaard og Rømer, 2011). Formålet er at vise, hvordan evalueringer kan designes, så de i højere grad måler, hvad vi værdsætter.

Litteratur

- Aabro, C. (2016). *Koncepter i pædagogisk arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Bech-Jørgensen, B. (2005). *Alfred Schutz og hverdagslivet. I: Schutz, A (2005). Hverdagslivets sociologi*. Hans Reitzels Forlag.
- Biesta, G. (2011). *God uddannelse i målingens tidsalder – etik, politik og demokrati*. Aarhus: Klim.
- Brinkmann, S., Tanggaard, L. og Rømer, T. A. (2011). *Uren Pædagogik*. Aarhus: Klim.
- Buus, A.M m.fl. (2012). *Brug af evidensbaserede metoder i seks pædagogiske institutioner. Rapport 3*. In-stitut for Læring og Filosofi. Aalborg: Aalborg Universitet.
- Buus, A.M m.fl. (2010). *Når evidens møder den pædagogiske hverdag. Foreløbig arbejdsrapport*. Institut for Læring og Filosofi. Aalborg: Aalborg Universitet.
- Clausen, L. T. & Schmidt, C. (2017). *Det tegne- og fremtidsværksted-baserede interview. I: Kampmann, J., Rasmussen, K. & Warming, H. (red.). Interview med børn*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Dahler-Larsen, P. (2010). *Evaluering. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.). Kvalitative metoder*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Dyssegaard, C.B (2015). *Evidens og effektmålinger på det pædagogiske område – hvor kom det fra? I: Næsby, T. (red.). Evidens i pædagogens praksis – en introduktion*. Frederikshavn: Dafolo.
- Dreier, O. (1996). *Ændring af professionel praksis på sundhedsområdet gennem praksisforskning*.
- I: Jensen, U.J., Qvesel, J. & Andersen, P.F. (red.). *Forskelle og forandring – bidrag til humanistisk Sundhedsforskning*. Århus: Philosophia.
- FN's Børnekonvention. Konventionen er tilgængelig på: www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=60837
- Harste, G. & Mortensen, N. (2002): *Sociale samhandlingsteorier. I: Andersen, H. og Kaspersen, L. B. (red.). Klassisk og moderne samfundsteori. 2. udgave*. København K: Hans Reitzels Forlag.
- Juulskjær, M. (2014). *Designing future learning. A posthumanist approach to researching design process-es*. Paper ved The Art of Research V Conference: Experience, Materiality, Articulation. Tilgængelig på: www.researchgate.net/publication/269573438_Designing_future_learning_A_posthumanist_approach_to_researching_design_processes
- Juulskjær, M. (2017). *Students of reforms. Investigating the enactment of student. Voices in research on reform*. Draft indsendt til *International Journal of Qualitative Studies in Education*.
- Jørgensen, A. (2008). *Hermeneutik, fænomenologi og interaktionisme. I: Jacobsen, M.H. & Pringle, K. (red.). At forstå det sociale – sociologi og socialt arbejde*. København: Akademisk Forlag.
- Kampmann, J. (2017). *Det observationsbaserede interview. I: Kampmann, J., Rasmussen, K. & Warming, H. (red.). Interview med børn*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Kampmann, J., Rasmussen, K. & Warming, H. (red.) (2017). *Interview med børn*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Petersen, K. B., Reimer, D. & Qvortrup, A. (red.) (2014). *CURSIV*, nr. 14. Aarhus: Aarhus Universitet.
- Klitmøller, J. (2015). *Børns perspektiver på skolegang, undervisning og læring. I: Klitmøller, J. & Sommer, D. (red.). Læring, dannelse og udvikling*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Knudsen, R. K., Lindberg, S., & Kampmann, J. (2009). *5. delrapport: Erfaringer med børneinterview i forskningsammenhæng*. Roskilde: Roskilde Universitet.
- Krogstrup, H. K. (2011). *Kampen om Evidens – Resultatmåling, Effektmåling og Evidens*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Interview. 3. udgave*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Lødding, B & Vibe, N (2010). "Hvis noen forteller om mobbing..." – Utdypende undersøkelse av funn i elevundersøkelsen om mobbing, urettferdig behandling og diskriminering. Rapport 48. NIFU.
- Rasmussen & Olsen (2012). *Positiv Adfærd i Læring og Samspil (PALS) – En evaluering af en skoleomfattede intervention på 11 pilot-skoler*. Det nationale forskningscenter for velfærd. Tilgængelig på: www.sfi.dk/publikationer/positiv-adfaerd-i-laering-og-samspil-pals-4105/
- Rasmussen, K (2017a): *Det gående interview. I: Kampmann, J., Rasmussen, K. & Warming, H. (red.). Interview med børn*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Rasmussen, K (2017b). *Det foto-eliciterede interview. I: Kampmann, J., Rasmussen, K. & Warming, H. (red.). Interview med børn*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Regeringen (2013). *Aftale mellem regeringen (Socialdemokraterne, Radikale Venstre og Socialistisk Folke-parti), Venstre og Dansk Folkeparti om et fagligt løft af folkeskolen*. København: Regeringen.
- Sommer, D. (2010). *Børn i senmoderniteten*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Stanek, A. H. (2010). *Børneperspektiver på den SFO-pædagogiske praksis. I: Ankerstjerne, T. et al. (red.) SFO- og fritidspædagogik – før, nu og i fremtiden*. Frederikshavn: Dafolo.
- Stanek, A. H. (2011). *Børns fællesskaber og fællesskabernes betydning: analyseret i indskolingen fra børne-have til 1. klasse og SFO*. Roskilde Universitetscenter.
- Schiermer, B. (2013). *Fænomenologi og kritisk psykologi. I: Schiermer, B. (red.) Fænomenologi – teorier og metoder*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Schutz, A. (2005). *Hverdagslivets sociologi. 2. udgave*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Warming, H. (2011). *Børneperspektiver*. København: Akademisk Forlag.
- Zahavi, D., & Overgaard, S. (2014). *Fænomenologisk sociologi: Hverdagslivets subjekt. I: Jacobsen, M. H & Kristiansen, S. (red.). Hverdagslivet – Sociologier om det upåagtede. 2. udgave*. København: Hans Reitzel.